

JOHN GRISHAM

—
TILINTEKO

WSOY

JOHN GRISHAM

Tilinteko

Suomentanut JORMA-VEIKKO SAPPINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos

The Reckoning

Copyright © 2018 by Belfry Holdings, Inc.

Suomenkielinen laitos © Jorma-Veikko Sappinen ja WSOY 2019

ISBN 978-951-0-44198-5

Painettu EU:ssa

I

TAPPAMINEN

1

Pete Banning heräsi eräänä kylmänä aamuna lokakuun alkupuolella vuonna 1946 ennen sarastusta, mutta ei aikonut enää jatkaa uniaan. Hän makasi pitkän aikaa keskellä sänkyä, tuijotti tummaan kattoon ja kysyi itseltään ties kuinka monennen kerran, riittäisikö hänen rohkeutensa. Viimein, kun ikkunassa näkyi päivänkoiton ensimmäinen pilkahdus, hän hyväksyi synkän tosiasian, että tappamisen aika oli tullut. Tappamisen tarve oli kasvanut niin ylivoimaiseksi, ettei hän pystynyt jatkamaan jokapäiväisiä töitään. Ennen kuin teko olisi tehty, hän ei voisi pitää itseään miehenä, joka hän pohjimmiltaan oli. Tekoa oli helppo suunnitella, mutta vaikea kuvitella. Sen jälkikäit raikuisivat vuosikymmeniä ja muuttaisivat hänen rakastamiensa ihmisten elämää, mutta myös monien, joita hän ei rakastanut. Teon kauheus loisi legendan, vaikka Pete ei missään nimessä kaivannut kuuluisuutta. Hän olisi todellakin halunnut välttää huomiota, sellainen oli hänen luonteensa, mutta se oli mahdotonta. Vaihtoehtoja ei ollut. Totuus oli paljastunut pikkuhiljaa, ja kun hän oli vihdoinkin saanut sen kokonaan tietoonsa, tappaminen oli muuttunut yhtä väistämättömäksi kuin auringonnousu.

Hän pukeutui hitaasti, kuten aina, sillä hänen sodassa vammautuneet jalkansa olivat yön jäljiltä jäykät ja kipeät. Kuljettuaan pimeän talon läpi keittiöön hän sytytti himmeän valon ja pani kahvin tulemaan. Sen valuessa hän seisahtui aamiaispöydän viereen, oikaisi selkensä suoraksi kuin seiväs, risti kätensä niskan taakse ja koukisti hitaasti polviaan. Hän irvisti kivun säteillä lonkasta varpaisiin,

mutta hän pysyi kyykyssä kymmenen sekuntia. Hän rentoutti vartalonsa, alkoi sitten toistella polvien koukistamista ja painui joka kerta entistä syvempään kyykyyn. Vasemmassa jalassa oli metallitankoja, oikeanpuoleisissa kranaatin sirpaleita.

Pete kaatoi kahvia kuppiin, lisäsi maitoa ja sokeria ja asteli ulos takakuistille, missä hän seisahtui portaiden yläpäähän ja katseli mailleen. Aurinko pilkisti jo idässä, ja sen kellertävä valo lankesi valkoisen meren poikki. Vainioita peitti paksu ja painava puuvilla, joka näytti lumihangelta. Minä tahansa muuna päivänä Pete olisi pystynyt hymyilemään sadolle, josta tulisi taatusti ennätysmäinen. Mutta tänään ei nähtäisi hymyjä vaan vain kyyneliä – ja paljon. Tappamisen välttäminen olisi kuitenkin ilmaus pelkuruudesta, joka oli hänelle tuntematon käsite. Hän siemaili kahvia, ihaili maitaan ja oli tyytyväinen siitä, että ne olivat turvassa. Valkoisen peiton alla lepäsi musta, muheva ruokamulta, jonka Banningit olivat omistaneet yli sata vuotta. Ne, joiden käsissä valta oli, sulkisivat Peten lukkojen taakse ja luultavasti teloittaisivat hänet, mutta hänen maansa säilyisi ikuisesti ja elättäisi hänen perheensä.

Peten sininen pesukarhukoira Mack heräsi uniltaan ja tuli hänen luokseen kuistille. Hän jutteli sille ja rapsutti sen päätä.

Puuvilla oli puhkeamassa hahtuviksi vain odottaen poimintaa, ja pian maatyöläiset nousisivat kärryille ja ajaisivat kaukaisille pelloille. Pikkupoikana Pete oli matkustanut kärryillä mustien kanssa ja poiminut puuvillaa kaksitoista tuntia päivässä. Banningit olivat farmareita ja maanomistajia, mutta he olivat työntekijöitä, eivät herraskaisia plantaasinomistajia, joiden mukavan elämän mahdollisti muiden uurastus.

Pete joi kahvia ja katseli, kuinka lumihanki muuttui entistä valkoisemmaksi taivaan kirkastuessa. Etäämmältä navetan ja kanalan takaa kuului mustien ääniä heidän kokoontuessaan traktoritallin eteen aloittamaan jälleen uuden pitkän työpäivän. He olivat miehiä ja naisia, jotka hän oli tuntenut koko ikänsä, rutiköyhiä maatyöläisiä, joiden esi-isät olivat puurtaneet näillä samoilla vainioilla sata vuotta. Mitä heille tapahtuisi tappamisen jälkeen? Ei oikeastaan mitään.

He olivat tulleet toimeen vähällä eivätkä tienneet mistään muusta. Huomenna he kokoontuisivat samaan aikaan samassa paikassa järkytyksen hiljentäminä, kuiskailisivat nuotion ääressä ja lähtisivät sitten pelloille epäilemättä huolestuneina, mutta myös innokkaina tekemään työnsä ja nostamaan palkkansa. Sadonkorjuu jatkuisi häiriintymättömänä ja yltäkylläisenä.

Hän joi kupin tyhjäksi, laski sen kuistin kaiteelle ja sytytti savukkeen. Hän ajatteli lapsiaan. Joel opiskeli viimeistä lukuvuottaan Vanderbiltissä, Stella toista vuottaan Hollinsissa, ja Pete oli kiitollinen siitä, että he olivat poissa kotoa. Hän saattoi miltei aistia heidän pelkonsa ja häpeänsä isän joutuessa vankilaan, mutta hän oli varma, että maatyöläisten tapaan myös he selviytyisivät. He olivat kypsiä ja älykkäitä, ja ainahan heillä olisi maa. He veisivät opintonsa päätökseen, menisivät hyvin naimisiin ja menestyisivät.

Poltellessaan Pete otti kahvikupin, palasi keittiöön ja asteli puheliimeen soittaakseen sisarelleen Florrylle. Oli keskiviikko, viikonpäivä, jona he söivät yhdessä aamiaisen, ja hän vahvasti saapuvansa pian. Kun hän oli huuhtaissut porot kupin pohjalta, hän sytytti uuden savukkeen ja otti koukusta oven vierestä tallipusakkansa. Sitten hän asteli Mackin kanssa takapihan poikki polulle, joka kulki kasvitarhan ohi. Nineva ja Amos kasvattivat tarhassa vihanneksia ruoaksi Benningeille ja näiden eläteille. Hän saapui navetan kohdalle ja kuuli Amoksen juttelevan lehmille ennen kuin lypsäisi ne. Pete toivotti hyvää huomenta ja keskusteli Amoksen kanssa lihotussiasta, joka oli valittu lahdattavaksi tulevana lauantaina.

Hän käveli eteenpäin eikä ontunut, vaikka jalkoihin sattui. Mustat olivat kokoontuneet traktoritallin eteen nuotion ympärille, vitsailivat ja joivat kahvia peltimukeista. Huomatessaan hänet he hiljenivät. Moni sanoi, ”Huomenta, Banning-herra”, ja Pete rupatteli heidän kanssaan. Miehillä oli vanhat, likaiset haalarit, naisilla pitkä leninki ja olkihattu. Kaikki olivat paljain jaloin. Lapset ja teini-ikäiset istuivat lähellä vankkureita huopaan kääriytyneinä, silmät unisina ja ilmeet vakavina ja pelkäsivät tulevaa pitkää päivää puuvillan poiminnassa.

Banningin mailla oli mustia varten koulu, jonka erään rikkaan chicagolaisen juutalaisen avokätisyys oli mahdollistanut ja jonka rakentamista oli avittanut Peten isän antama samansuuruinen lahjoitus. Banningit vaativat, että kaikki heidän maillaan asuvat värilliset kävivät koulua vähintään kahdeksan luokkaa. Mutta lokakuussa, kun millään muulla kuin poiminnalla ei ollut väliä, koulu suljettiin ja oppilaat siirtyivät pelloille.

Pete puheli hiljaa valkoisen työnjohtajansa Bufordin kanssa. He keskustelivat säästä, edellisenä päivänä poimitun puuvillan kokonaispainosta ja sen hinnasta Memphisin puuvillapörssissä. Sesongin ollessa kuumimmillaan poimijoita ei ollut koskaan tarpeeksi, ja Buford odotti kuorma-autolastillista valkoisia työläisiä Tupelosta. Hän oli odottanut heitä jo edellisenä päivänä, mutta heitä ei ollut näkynyt. Kerrottiin, että kolmen kilometrin päässä toimiva toinen farmari tarjosi poimijoille kymmenen senttiä enemmän kilolta, mutta sellaisia huhuja oli aina liikkeellä sadonkorjuun aikaan. Poimijaporukat paiskivat kovasti töitä päivän, häipyivät seuraavana ja palasivat taas, kun hinnat heilahtelivat. Mustilla ei kuitenkaan ollut sitä etua, että he voisivat kierrellä kalastelemassa, ja Banningien tiedettiin maksavan kaikille poimijoille yhtä paljon.

John Deere -traktorit yskähtelivät käyntiin, ja maatyöläiset kipusivat kärryille. Peten katsellessa he katosivat huojuen ja pompahdelten syvälle valkoiseen lumeen.

Hän sytytti uuden savukkeen ja asteli Mackin kanssa traktoritaltilta kärrytielle. Florry asui puolentoista kilometrin päässä omalla farmin puolikkaallaan, ja nykyisin Pete meni sinne aina jalkaisin. Liikunta teki kipeää, mutta lääkärit olivat sanoneet, että pitkät kävelyt vahvistaisivat vähitellen hänen jalkojaan niin, että kipu saattaisi jonain päivänä helpottaa. Sitä Pete ei oikein uskonut, vaan oli hyväksynyt tosiasian, että jalkoja vihloisi ja särkisi hänen elämänsä loppuun saakka, elämän, joka hänellä vielä oli silkasta onnesta. Kerran hänen oli jo oletettu kuolleen, ja läheltä oli pitänytkin, joten jokainen päivä oli lahja.

Oli ollut tähän saakka. Tämä päivä olisi hänen elämänsä viimei-

nen sellaisena kuin hän sen tunsu, ja hän hyväksyi asian. Hänellä ei ollut valinnanvaraa.

Florry asui pienessä vaaleanpunaisessa talossa, jonka hän oli rakennuttanut sen jälkeen, kun heidän äitinsä oli kuollut ja jättänyt maatilan heille. Hän oli runoilija, jota tilanhoito ei kiinnostanut mutta joka oli hyvinkin kiinnostunut sen tuotosta. Hänen osuutensa maasta, 260 hehtaaria, oli yhtä hedelmällinen kuin Peten osa. Florry oli vuokrannut sen Petelle, joka maksoi hänelle puolet sen tuotosta. Vuokrasopimus oli suullinen, yhtä raudanluja kuin mikä tahansa paksu asiakirja, ja perustui täydelliseen luottamukseen.

Peten saapuessa Florry oli takapihalla, tepasteli kana- ja lankaverkosta rakennetussa lintuhuoneessaan, syötti parakitteja, papukaijoja ja tukaaneja ja jutteli niille. Lintuhuoneen vieressä oli vaja, jossa oli kymmenkunta kanaa. Florryn kaksi kultaistanoutajaa istuivat ruohikossa ja tarkkailivat ruokintaa osoittamatta kiinnostusta eksoottisia lintuja kohtaan. Florryn talo oli täynnä kissoja, otuksia, joita ilman niin Pete kuin koiratkin olisivat tulleet toimeen.

Pete osoitti paikkaa kuistilla, käski Mackin maata siinä ja meni sisään. Marietta puuhaili keittiössä, ja talon täytti paistuvan pekoniin ja maissileivän tuoksu. Pete toivotti hyvää huomenta ja istuutui aamiaispöytään. Mariettan kaadettua hänelle kahvia hän alkoi lukea Tupelon aamulehteä. Olohuoneen vanhasta gramofonista vaikeroi sopraano teatraalisen epätoivoisesti. Pete mietti usein, kuinka moni muu kuunteli oopperaa Fordin piirikunnassa.

Saatuaan linnut ruokittua Florry tuli sisään takaovesta, toivotti hyvää huomenta veljelleen ja istuutui tätä vastapäätä. Halauksia ei nähty, ei hellyyttä. Tuttavat pitivät Banningeja kylminä ja etäisinä ihmisinä vailla lämpöä sekä harvoin tunteellisina. Se oli totta, mutta ei tarkoituksellista: heidät oli vain kasvatettu sellaisiksi.

48-vuotias Florry oli selviytynyt nuorena lyhyestä, huonosta avioliitosta. Hän oli yksi piirikunnan harvoista eronneista naisista, minkä vuoksi häntä ylenkatsottiin kuin hän olisi jollain lailla viallinen ja ehkä moraaliton. Florry ei suinkaan piitannut siitä, ei vähää-

kään. Hänellä oli muutama ystävä, ja hän poistui harvoin kotoa. Selän takana häntä sanottiin monesti Lintunaiseksi, eikä suinkaan hyvänsuovasti.

Marietta tarjoili heille paksut, tomaatilla ja pinaatilla täytetyt munakkaat, voissa kylpevää maissileipää, pekonia ja mansikkahilloa. Kaikki pöydän antimet olivat kasvaneet heidän omasta mullastaan lukuun ottamatta kahvia, sokeria ja suolaa.

Florry sanoi: ”Sain eilen kirjeen Stellalta. Hän tuntuu pärjäävän hyvin, joskin laskento tuottaa hankaluuksia. Hän pitää enemmän historiasta ja kirjallisuudesta. Hän on kovin samanlainen kuin minä.”

Peten lasten edellytettiin kirjoittavan vähintään kerran viikossa tädilleen, joka puolestaan kirjoitti heille ainakin kaksi kertaa viikossa. Pete ei ihmeemmin piitannut kirjeistä, vaan oli sanonut lapsilleen, ettei kannattanut nähdä sitä vaivaa. Vaatimus kirjeenvaihdosta tädin kanssa oli kuitenkin ehdoton.

”Joelista en ole kuullut”, Florry sanoi.

”Kaipa hänellä on kiireitä”, Pete sanoi ja käänsi sanomalehden sivua. ”Seurusteleeko hän vielä sen tytön kanssa?”

”Oletan niin. Hän on liian nuori romansseihin. Sinun pitäisi sanoa hänelle jotain.”

”Ei hän kuuntelisi.” Pete haukkasi munakasta. ”Haluan vain että hän pitää kiirettä ja valmistuu. Olen kyllästynyt maksamaan luku-kausimaksuja.”

”Oletan että poiminta sujuu hyvin”, Florry sanoi. Hän oli tuskin koskenut ruokaan.

”Voisi sujua paremminkin, ja hinta tipahti taas eilen. Puuvillaa on tänä vuonna liikaa.”

”Ainahan hinnat menevät ylös alas, eikö niin? Silloin kun hinta on hyvä, puuvillaa ei ole tarpeeksi, ja kun se on huono, puuvillaa on liian vähän. Ei ole hyvä mitenkään päin.”

”Ei kai.” Pete oli leikitellyt ajatuksella varoittaa sisartaan tulevasta, mutta tämä ei suhtautuisi asiaan hyvin, vaan rukoilisi, ettei hän tekisi sitä, ja tulisi hysteriseksi, ja sitten he riitelisivät, mitä ei ollut tapahtunut vuosiin. Teko muuttaisi Florryn elämää rajusti,

joten toisaalta Pete sääli häntä ja tunsu velvollisuudekseen selittää. Toisaalta Pete kuitenkin tiesi, että tekoa oli mahdotonta selittää ja että olisi hyödytöntä yrittääkään.

Oli vaikea käsittää ajatusta siitä, että tämä saattoi olla heidän viimeinen ateriansa yhdessä, mutta toisaalta moni muukin asia tapahtui tänä aamuna viimeistä kertaa.

Sää oli pakollinen puheenaihe, ja keskustelu siitä jatkui muutama minuutin. Almanakan mukaan kaksi seuraavaa viikkoa olisivat viileitä ja kuivia ja siten täydellisiä puuvillan poimintaan. Pete ilmaisi taas huolensa poimijoiden vähyydestä, jolloin Florry huomautti, että samaa murehdittiin joka syksy. Pete oli todellakin juuri viime viikolla munakkaiden ääressä valittanut tilapäistyöläisten puutetta.

Pete ei yleensä viipynyt pitkään ruoan parissa, eikä varsinkaan tänä kauheana päivänä. Sodassa hän oli nähnyt nälkää ja tiesi, kuinka vähällä keho selviytyi. Laihan vartalon ansiosta jalkojen päällä ei ollut liikaa painoa. Hän pureskeli pekonia, siemaili kahvia, käänsi lehden sivua ja kuunteli, kun Florry alkoi puhella eräästä serkusta, joka oli juuri kuollut 90-vuotiaana, hänen mielestään liian varhain. Kuolema oli Peten mielessä, ja hän mietti, mitä hänestä kirjoitettaisiin seuraavina päivinä Tupelon lehdessä. Juttuja julkaistaisiin, ehkä paljonkin, mutta hän ei kaivannut huomiota. Sitä ei kuitenkaan voisi välttää, ja hän pelkäsi sensaatiohakuksia kirjoituksia.

”Et syö kunnolla”, Florry sanoi. ”Näytätkin vähän laihalta.”

”Ei oikein ole ruokahalua”, Pete sanoi.

”Kuinka paljon sinä poltat?”

”Niin paljon kuin haluan.”

Pete oli 43-vuotias mutta näytti ainakin Florryn mielestä vanhemmalta. Hänen tumma, tuuhea tukkansa oli harmaantunut korvien yläpuolelta, ja otsalle oli muodostumassa pitkiä rypyjä. Aikoinaan sotaan lähtenyt nuori, komea sotilas oli ikääntymässä liian nopeasti. Hänen muistonsa ja taakkansa olivat raskaita, mutta hän piti ne omana tietonaan. Kauhuista, joista hän oli selviytynyt elossa, ei koskaan keskusteltu, tai ainakaan hän ei itse ottanut niitä puheeksi.

Kerran kuussa Pete pakotti itsensä kysymään Florryn kirjoittamisesta, runoista. Muutama runo, ei monta, oli julkaistu edellisellä vuosikymmenellä tuntemattomissa kirjallisuuslehdissä. Vaikka Florry ei ollut menestynyt, hän pitkästytti mielellään veljensä, veljenlapsensa ja pienen ystäväpiirinsä tiedoilla uransa viimeaikaisesta kehityksestä. Hän jaaritteli loputtomasti ”projekteistaan” tai tietyistä toimittajista, jotka suorastaan rakastivat hänen runojaan mutta eivät vain tuntuneet löytävän tilaa niiden julkaisemiselle, tai ihailijakirjeistä, joita hän oli saanut eri puolilta maailmaa. Hänen kannattajajoukkonsa ei ollut kovin laaja, ja Pete epäili, että kolme vuotta sitten joltain eksyneeltä sielulta Uudesta-Seelannista saapunut kirje oli edelleen ainoa, joka oli saapunut ulkomaisella postimerkillä varustettuna.

Pete ei lukenut runoja, ja kun hänet oli pakotettu lukemaan sisarensa tekeleitä, hän oli vannonut pysyvänsä erossa niistä ikuisesti. Hän suosi proosaa, varsinkin etelävaltiolaisia kirjailijoita ja erityisesti William Faulkneria, jonka hän oli tavannutkin ennen sotaa eräillä cocktailkutsuilla Oxfordissa.

Tänä aamuna ei ollut oikea aika keskustella runoudesta. Peteä odotti ruma tehtävä, hirmuinen teko, jota ei voinut enää välttää eikä siirtää.

Hän työnsi pois lautasen, jonka hän oli tyhjentänyt vain osittain, ja joi kahvinsa. ”Tämä on aina ilo”, hän sanoi hymyillen ja nousi. Hän kiitti Mariettaa, veti tallipusakan päälleen ja poistui. Mack odotti etuportailta. Kun Florry huikkasi kuistilta näkemiin, Pete oli jo astelemassa pois päin ja heilautti kättään kääntymättä.

Palattuaan hiekkatielle hän pidensi askeliaan ja ravisteli jaloistaan jäykkyyttä, jonka puolen tunnin istuminen oli aiheuttanut. Aurinko oli jo ylhäällä ja kuivatti aamukastetta, ja kaikkialla paksut hahtuvapallerot riippuivat varsissa ja kerjäsivät tulla poimituiksi. Pete käveli edelleen, yksinäinen mies, jonka päivät olivat luetut.

Nineva oli kaasulieden ääressä keittiössä ja keitti viimeisiä säilöttäviä tomaatteja. Pete toivotti hyvää huomenta, kaatoi uutta kahvia kuppiin ja vei sen työhuoneeseen, missä hän istuutui kirjoituspöydän

ääreen ja järjesti paperinsa. Kaikki laskut oli maksettu. Kirjanpito oli ajan tasalla ja järjestyksessä. Pankkitilien saldot oli tarkistettu, ja tileille oli pantu riittävästi rahaa. Hän kirjoitti yksisivuisen kirjeen vaimolleen, lisäsi kuoreen osoitteen ja liimasi siihen postimerkin. Hän työnsi sekkivihon ja joitain kansioita asiakirjasalkkuun, jonka hän laski pöydän viereen. Pöydän alimmasta laatikosta hän otti .45-kaliiperisen revolverin, tarkisti että rullan kaikki kuusi pesää olivat täynnä ja työnsi aseensa tallipusakan taskuun.

Kahdeksalta Pete ilmoitti Ninevalle käyvänsä kaupungissa ja kysyi, tarvitsiko tämä jotain. Nineva ei tarvinnut, ja Pete poistui etuovesta Mack kannoillaan. Hän avasi tuliterän vuoden 1946 mallisen Ford-lava-autonsa oven, jolloin Mack hyppäsi pelkääjän paikalle. Mack lähti melkein aina mukaan kaupunkiin, eikä tämä päivä ollut poikkeus ainakaan koiran kannalta.

Banningien koti, komea siirtomaa-ajan kertaustyyliä edustava talo, jonka Peten vanhemmat olivat rakennuttaneet ennen vuoden 1929 romahdusta, sijaitsi valtatie 18:n varrella Clantonin eteläpuolella. Tuo piirikunnan tie oli päällystetty vuotta aikaisemmin, kun liittovaltiolta oli saatu rahaa sodan loppumisen kunniaksi. Paikkakuntalaiset uskoivat, että Pete oli käyttänyt vaikutusvaltaansa tiemäärärahan varmistamiseksi, mutta se ei pitänyt paikkaansa.

Clantoniin oli kuusi ja puoli kilometriä, ja Pete ajoi hitaasti, kuten aina. Liikennettä ei ollut lukuun ottamatta satunnaisia muulivetoisia kärryjä täynnä loukutettavaksi vietävää puuvillaa. Piirikunnassa muutama Peten tapainen iso viljelijä omisti traktoreita, mutta enimmäkseen vetotyön tekivät edelleen muulit, kuten kyntämisen ja kylvämisenkin. Puuvillaa poimittiin yksinomaan käsin. Yritykset John Deere ja International Harvester koettivat kehittää poimintakoneita, joiden oletettiin jonain päivänä poistavan ruumiillisen työn, mutta Petellä oli siitä omat epäilynsä. Tosin asialla ei ollut väliä. Väliä oli vain käsillä olevalla tehtävällä.

Tien pientareet olivat täynnä ilmavirran kärryiltä lennättämää puuvillaa. Kaksi unisen näköistä värillistä poikaa vetelehti erään peltotien vieressä ja vilkutti, sillä he ihailivat Fordia, joka oli toinen

piirikunnan kahdesta uudesta. Pete ei ollut heitä huomaavinaan. Hän syytytti savukkeen ja lausahti jotain Mackille ajaessaan kaupunkiin.

Oikeustalon aukion lähellä hän pysäköi postitoimiston eteen ja katseli jalankulkijoita. Hän toivoi välttävänsä kulkijat, jotka hän tunsu tai jotka saattaisivat tunnistaa hänet, sillä tappamisen jälkeen silminnäkijät todennäköisesti kertoisivat erilaisista banaaleista havainnoistaan. ”Näin hänet, ja hän näytti täysin normaalilta”, saattoi joku sanoa, kun taas seuraava sanoi: ”Törmäsin häneen postitoimistossa ja hänellä oli hullunkielto silmissä.” Murhenäytelmien jälkeen ne, joilla oli siihen vähänkin yhteyttä, usein liioittelivat osallisuuttaan ja omaa merkitystään.

Pete kömpi autosta, käveli postilaatikolle ja pudotti luukusta kirjeen, jonka hän oli osoittanut vaimolleen. Ajaessaan pois päin hän kiersi oikeustalon, sen laajan, varjoisan nurmikon ja huvimajat, ja mietti epämääräisesti, millainen spektaakkeli hänen oikeudenkäynnistään mahtaisi tulla. Raahattaisiinko hänet sisään käsiraudoissa? Osoittaisiko valamiehistö myötätuntoa? Tekisivätkö asianajajat taikatemppeja ja pelastaisivat hänet? Liikaa kysymyksiä, joihin ei ollut vastauksia. Hän ohitti Tea Shoppe -kahvilan, jossa juristit ja pankkiirit jutustelivat joka aamu tulikuuman kahvin ja piimäskonssien parissa, ja mietti, mitä he sanoisivat tappamisesta. Hän vältteli kahvilaa, sillä hän oli farmari eikä hänellä ollut aikaa tyhjänpäiväiseen jaaritteluun.

Puhukoot. Pete ei odottanut heiltä erityistä myötätuntoa, eikä sen puolen muiltakaan piirikunnassa. Hän ei välittänyt myötätunnosta vähääkään, ei etsinyt ymmärtämystä eikä aikonut selitellä tekojaan. Juuri nyt hän oli sotilas, jolla oli käskynsä ja tehtävä suoritettavana.

Hän pysäköi hiljaiselle kadulle korttelin päässä metodistikirkosta. Noustuaan autosta hän oikoi hetken koipiaan, veti tallipusakan veto- ketjun kiinni, ilmoitti Mackille palaavansa pian ja lähti astelemaan kohti kirkkoa, jonka rakentamista hänen isoisänsä oli avustanut seitsemänkymmentä vuotta sitten. Matka oli lyhyt, eikä hän nähnyt sen aikana ketään. Jälkeenpäin kukaan ei myöskään väittäisi nähneensä häntä.

Pastori Dexter Bell oli aloittanut työnsä Clantonin metodistiseurakunnassa kolme kuukautta ennen hyökkäystä Pearl Harboriin. Seurakunta oli hänen papinurallaan kolmas, ja ilman sotaa hänet olisi jo kierrätetty eteenpäin, kuten kaikki metodistipapit. Kenttäväen harvuus oli kuitenkin johtanut tehtävien vaihdoksiin ja sekoittanut aikatauluja. Normaalisti metodistipappi pysyi yhdessä kirkossa vain kaksi vuotta, toisinaan kolme, ennen kuin hänet sijoitettiin uuteen paikkaan. Pastori Bell oli ollut Clantonissa jo viisi vuotta ja tiesi, että oli vain ajan kysymys, milloin hänelle ilmoitettaisiin siirrosta. Valitettavasti ilmoitus ei tullut ajoissa.

Hän istui pöydän ääressä työhuoneessaan, joka sijaitsi lisärakennuksessa komean kirkon takana, ja oli yksin, kuten yleensäkin keskiviikkoamuina. Seurakunnan sihteeri oli töissä vain kolmena iltapäivänä viikossa. Pastori oli lukenut aamurukouksensa, hänen edessään pöydällä oli työraamattu ja kaksi käsikirjaa ja hän tuumiskeli seuraavaa saarnaansa, kun joku koputti oveen. Ennen kuin hän ehti sanoa mitään ovi heilahti auki ja Pete Banning marssi sisään määrätietoisesti ja otsa rypyssä.

Bell sanoi yllättyneenä keskeytyksestä: ”No mutta huomenta, Pete.” Kun hän aikoi nousta, Pete vetäisi esiin pitkäpiippuisen revolverin ja sanoi: ”Tiedät miksi tulin.”

Bell jähmettyi, tuijotti asetta kauhistuneena ja sai vaivoin sanottua: ”Mitä oikein teet?”

”Olen tappanut paljon miehiä, pastori, kaikki urheita miehiä taistelukentällä. Sinä olet ensimmäinen pelkuri.”

”Pete, ei, ei!” Bell sanoi, kohotti kätensä ja vajosi takaisin tuoliin silmät suurina ja suu auki. ”Jos kyse on Lizasta, voin selittää. Älä, Pete!”

Pete otti askelen lähemmäksi, suuntasi revolverin Belliin ja painoi liipaisinta. Hänet oli koulutettu mestariampujaksi kaikilla tuliaseilla, ja hän oli tappanut niillä taisteluissa enemmän miehiä kuin välitti muistaakaan. Lisäksi hän oli viettänyt koko ikänsä metsissä jahtaamassa kaikenkokoisia eläimiä. Ensimmäinen laukaus lävisti Bellin sydämen, samoin toinen. Kolmas osui päähän, vain hieman nenän yläpuolelle.

Laukaukset jyrähtelivät pienessä työhuoneessa kuin tykkitulit, mutta vain kaksi henkilöä kuuli ne. Bellin vaimo Jackie oli yksin pappilassa kirkon toisella puolella ja siivosi keittiötä, kun hän kuuli nuo vaimeat äänet. Myöhemmin hän kuvaili, että ne olivat kuulostaneet siltä kuin joku olisi paukauttanut kämmenensä yhteen kolme kertaa, eikä hän sillä hetkellä lainkaan aavistanut, että ne olivat laukauksia. Hän ei mitenkään voinut tietää, että hänen miehensä oli juuri murhattu.

Kirkon siivoojana kaksikymmentä vuotta toiminut Hop Purdue oli lisärakennuksessa kuullessaan pamahdukset, jotka tuntuivat järjestyttävän koko taloa. Hän seiso i pastorin työhuoneen editse kulkevassa käytävässä, kun huoneen ovi avautui ja Pete astui siitä ulos pidellen yhä revolveria. Pete kohotti sen, tähtäsi Hopia kasvoihin ja näytti olevan valmis ampumaan. Hop putosi polvilleen: ”Olkaa kiltti, Banning-herra. En ole tehnyt mitään. Minulla on lapsia, Banning-herra.”

Pete laski ase en. ”Sinä olet hyvä mies, Hop. Mene kertomaan seriffille.”

2

Hop seisoi sivuovella ja katseli, kun Pete käveli pois ja työnsi samalla revolverin tyynesti pusakkansa alle. Hopin kävely oli vaivalloista, sillä hänen oikea jalkansa oli viisi senttiä lyhyempi kuin vasen, ja Peten kadottua näkyvistä hän ontui työhuoneen ovelle, raotti sitä varovasti ja tarkasteli pappia. Tämän silmät olivat kiinni, pää oli hervahtanut sivulle ja nenänvarrtta pitkin valui verta. Tuolin selkännojaan oli hänen päänsä taakse roiskahtanut veren ja aivojen sotkua. Valkoinen paita oli värjäytymässä punaiseksi rinnan kohdalta, eikä rinta liikkunut. Hop seisoi paikoillaan muutaman sekunnin, ehkä minuutin, ehkä kauemminkin, varmistaakseen, ettei liikettä näkynyt. Ruudin pistävä katku leijaili huoneessa niin raskaana, että Hopia oksetti.

Koska hän oli lähin mustaihoinen, hän arveli että häntä syytettäisiin jostain. Pelosta lamaanuneena ja uskaltamatta tuskin liikkakaan hän ei koskenut mihinkään, vaan onnistui perääntymään hitaasti huoneesta. Hän sulki oven ja alkoi nyyhkiä. Pastori Bell oli ollut lempeä mies, joka oli kohdellut Hopia kunnioittavasti ja ilmaissut välittävänsä tämän perheestä. Hieno mies, perheenisä, lämminsydäminen pappi, jota hänen seurakuntansa rakasti. Mitä ikinä hän olikaan tehnyt loukatakseen herra Pete Banningia, se ei voinut olla hengen riistämisen arvoista.

Hopin mieleen juolahti, että joku muukin oli saattanut kuulla laukaukset. Entä jos rouva Bell juoksisi paikalle ja näkisi aviomiehensä verisenä ja kuolleenä tämän työpöydän ääressä? Hop odotti

odottamistaan ja yritti rauhoittua. Hänellä ei olisi rohkeutta etsiä rouva Belliä ja kertoa tälle uutista. Hoitakoot valkoiset sen. Kirkossa ei ollut ketään muuta, ja kun minuutit kuluivat, Hop alkoi tajuta, että tilanne oli hänen hallinnassaan. Mutta ei olisi kauan. Jos joku näkisi hänen juoksevan ulos kirkosta, hänestä tulisi taatusti ensimmäinen epäilty. Niinpä hän poistui lisärakennuksesta mahdollisimman rauhallisesti ja lähti kiiruhtamaan pitkin samaa katuja, jota herra Banning oli mennyt. Hän lisäsi vauhtia, ohitti aukion ja näki pian vankilan.

Apulaisseriffi Roy Lester oli nousemassa partioautosta. ”Huomenta, Hop”, hän sanoi ja huomasi sitten Hopin punaiset silmät ja kyynelten kastelemat posket.

”Pastori Belliä on ammuttu”, Hop sanoi hätäisesti. ”Hän on kuollut.”

Lester ajoi kaasu pohjassa Clantonin hiljaisia katuja vieressään etupenkillä Hop, joka pyyhki edelleen kyyneliä poskiltaan. Muutaman minuutin kuluttua hän pysäytti auton tomu pölytten sorapintaisella pysäköintipaikalla kirkon lisärakennuksen edessä. Heidän edessään rakennuksen etuovi aukeni ja kirkuva Jackie Bell juoksi ulos. Hänen kätensä olivat veressä, puuvillaleninki oli tahriutunut, ja hän oli hipaissut punaisen juovan kasvoihinsa. Hän ulvoi, kirkui jotain mistä ei saanut selvää, parkui vain kauhistuneena, kasvot järkytyksestä vääristyneinä. Lester tarttui Jackieen ja yritti pidätellä tätä, mutta hän riistäytyi irti ja huusi: ”Hän on kuollut! Hän on kuollut! Joku on tappanut minun mieheni.” Lester tarttui Jackieen uudelleen, koetti rauhoitella ja estää tätä palaamasta työhuoneeseen. Hop katseli vierestä tietämättä mitä tehdä. Hän pelkäsi edelleen, että häntä syytettäisiin, ja halusi pysyä mahdollisimman paljon syrjässä.

Kadun vastakkaisella puolella asuva rouva Vanlandingham kuuli hälinän ja juoksi paikalle pidellen edelleen tiskipyhettä. Samaan aikaan seriffi Nix Gridleyn auto kaarsi pysäköintipaikalle ja luisui pysähdyksiin. Kun Nix kömpi autosta, Jackie huomasi hänet ja huusi:

”Hän on kuollut, Nix! Dexter on kuollut! Joku ampui hänet! Voi hyvä jumala! Auta minua!”

Nix, Lester ja rouva Vanlandingham taluttivat Jackien kadun yli kuistille, missä tämä vajosi korikeinutuoliin. Rouva Vanlandingham yritti pyyhkiä Jackien kasvoja ja käsiä, mutta tämä sysäsi hänet pois. Jackie hautasi kasvonsa kämmeniin, nyyhkytti lohduttomasti ja voihki samalla, kun lähes yökkäili.

Nix sanoi Lesterille: ”Jää hänen luokseen.” Hän asteli kadun toiselle puolelle, missä odotti apulaisseriffi Red Arnett. He menivät lisärakennukseen, hiipivät työhuoneeseen ja näkivät pastori Bellin makaamassa kuolleena tuolinsa vieressä lattialla. Nix kosketti varovasti Bellin oikean käden rannetta ja sanoi muutaman sekunnin kuluttua: ”Pulssia ei tunnu.”

”Ei mikään yllätys”, Red sanoi. ”Ei taideta tarvita ambulanssia.”

”Sanoisin että ei. Soita hautaustoimistoon.”

Hop astui työhuoneeseen ja sanoi: ”Pete Banning -herra ampui hänet. Kuulin sen. Näin ase.”

Nix oikaisi selkensä, rypisti otsaansa Hopille ja sanoi: ”Pete Banning?”

”Niin, herra. Olin tuolla käytävässä. Hän tähtäsi minua aseella ja sitten käski minun etsiä teidät.”

”Mitä muuta hän sanoi?”

”Että olen hyvä mies. Siinä kaikki. Sitten hän lähti.”

Nix risti käsivartensa rinnalleen ja katsoi Rediin, joka pudisti päätään epäuskoisesti ja sanoi vaimeasti: ”Pete Banning?”

Kumpikin katseli Hopia kuin ei uskoisi tätä. Hop sanoi: ”Juuri niin. Näin hänet itse, ja hänellä oli pitkäpiippuinen revolveri. Tähtäsi minua sillä suoraan tähän”, hän sanoi ja osoitti sormellaan keskelle otsaansa. ”Luulin että henki menee minultakin.”

Nix työnsi hattuaan taaksepäin ja hieroi poskiaaan. Hän katsoi lattiaan ja huomasi verilammikon, joka levisi hitaasti pois päin ruumiista. Hän katsoi Bellin suljettuja silmiä ja kysyi itseltään ensimmäistä kertaa ja ensimmäisenä monista, mikä ihme tämän teon oli aiheuttanut.

Red sanoi: ”Tämä rikos taitaa sitten olla selvitetty.”

”Niin kai”, Nix sanoi. ”Mutta otetaan silti kuvia ja etsitään luodit.”

”Entä omaiset?” Red kysyi.

”Ajattelin samaa. Haetaan rouva Bell takaisin pappilaan ja pyydetään joitakuita rouvia hänen seurakseen. Minä menen koululle ja juttelen rehtorin kanssa. Heillähän on kolme lasta, eikö niin?”

”Luulisin.”

”Pitää paikkansa”, Hop sanoi. ”Kaksi tyttöä ja poika.”

Nix katsoi Hopiin ja sanoi: ”Et sitten sano sanaakaan. Tarkoitin että et yhtäkään. Älä kerro kenellekään, mitä täällä on tapahtunut. Vannon että heitän sinut putkaan, jos kerrot.”

”En, herra seriffi. En sano mitään.”

He poistuivat työhuoneesta, sulki oven ja menivät ulos. Kadun vastakkaisella puolella kokoontui lisää naapureita Vanlandinghamin kuistin edustalle. Useimmat heistä olivat kotirouvia, jotka seisoskeliivat pihanurmikolla silmät suurina ja käsi epäuskoisesti suun edessä.

Fordin piirikunnassa ei ollut nähty valkoisten keskinäistä henkirikosta yli kymmeneen vuoteen. Vuonna 1936 oli pari vuokraviljelijää ruvennut sotimaan kaistaleesta arvotonta viljelysmaata. Heistä paremmin tähtäävä voitti, vetosi oikeudenkäynnissä itsepuolustukseen ja käveli sieltä kotiin. Kaksi vuotta myöhemmin lynkattiin kaksi mustaa poikaa lähellä Box Hillin asuinalueetta, missä heidän väitettiin sanoneen jotain röyhkeää valkoiselle naiselle. Vuonna 1938 lynkkausta ei kuitenkaan pidetty henkirikoksena eikä ylipäätään minkäänlaisena rikoksena missään päin etelävaltioita eikä varsinkaan Mississippissä. Sen sijaan vääränlaisesta sanasta valkoiselle naiselle saattoi saada kuolemanrangaistuksen.

Juuri nyt Nix Gridley, Red Arnett, Roy Lester tai kukaan muukaan alle seitsemänkymppinen clantonilainen ei muistanut yhtä tunnetun kaupunkilaisen murhaa. Ja se, että pääepäilty oli vielä tunnetumpi kaupunkilainen, pysäytti paikkakunnan niille jalansijoilleen. Oikeustalossa virkailijat, asianajajat ja tuomarit unohtivat tehtävänsä, toisittelivät juuri kuulemaansa uutista ja pudistelivat päätään. Aukion

»Jännärien jättiläinen.»

– TIME OUT

Pete Banning on palannut muuttuneena miehenä sodasta kotiin Mississippiin. Toukokuussa 1946 hän passittaa vaimonsa mielisairaalaan, lokakuussa murhaa kotikaupunkinsa pastorin. Sen paremmin oikeudelle kuin perheelleenkään hän ei kerro syytä teolleen ja on valmis viemään motiivin hautaansa.

